

HAVA ARACI KİRALAMA USUL VE ESASLARI TALİMATI (SHT-KİRALAMA)

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Talimatın amacı, ticari hava taşıma işletmelerinin iç ve dış hatlarda tarifeli veya tarifesiz seferlerle ücret karşılığında yolcu ve/veya yük taşımak amacıyla hava aracı kiralama ve kiraya verme işlemlerine yönelik usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Talimat, yerli ve yabancı işletmeler ile bu işletmelerde görevli personeli kapsar.

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Talimat, 14/10/1983 tarihli ve 2920 Sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu'na, 15/07/2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4 numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 437 nci ve 441 inci maddelerine ve 16/11/2013 tarihli ve 28823 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ticari Hava Taşıma İşletmeleri Yönetmeliği'nin 42 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 - (1) Bu Talimatta yer alan;

- a) AIP: Havacılık enformasyon (bilgileri) yayını,
- b) Anlaşma özeti: Bir hava aracının tescil devleti ile işletme devleti arasında Şikago Sözleşmesi 83 Bis maddesi kapsamında işletilmesi durumunda, Şikago Sözleşmesi 83 Bis yetki devri anlaşması ile birlikte iletilen ve tescil devleti tarafından ticari hava taşımacılığı operasyonları için hangi işlev ve görevlerin işletme devletine devredildiğini kısa ve net bir şekilde tanımlayan belgeyi,
- c) Dry-lease: Hava aracının, kiracının işletme ruhsatı kapsamında işletildiği kiralama operasyonunu,
- ç) Efektif Uygulama Puanı: Üye ülkenin USOAP kapsamında yapılan denetim sonucunda tatmin edici protokol sayısının, toplam protokol sorusuna yüzdesel oranını,
- d) Genel Müdür: Sivil Havacılık Genel Müdürünü,
- e) Genel Müdürlük: Sivil Havacılık Genel Müdürlüğünü,
- f) Hava Taksi İşletmesi: En fazla on dokuz koltuk kapasitesine sahip hava araçları ile ticari hava taşımacılığı yapan işletmeleri,
- g) IATA: Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliğini,
- ğ) ICAO: Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatını,
- h) IOSA: IATA Operasyonel Emniyet Denetimini,
- ı) Kabin ekibi üyesi: Operasyon esnasında yolcu ve uçuş emniyeti ile ilgili görevler icra etmek üzere işletici tarafından görevlendirilen uçuş ekibi veya teknik ekip üyesi dışında kalan uygun nitelikteki bir ekip üyesini,
- i) **(Değişik:25/06/2025-103408)** Kısa süreli Wet-Lease: Herhangi bir takvim ayı içerisinde, uçuş ve görev süresi sınırlamaları ile dinlenme gerekliliklerine göre, toplamda uçuş süresi olarak en fazla 72 saate kadar yapılan wet-lease kiralama operasyonunu,
- j) Kiracı: Bir kiralama anlaşması ile belirli bir dönem için, bedeli karşılığı bir hava aracının kullanımını alan ticari hava taşıma işletmesini,

- k) Kiralama anlaşması: Bir ticari hava taşıma işletmesinin, mülkiyet intikali olmaksızın bir hava aracının ticari kontrolünü elde ettiği akdi düzenlemeyi,
 - l) Kiraya veren: Bir hava aracını belirli bir dönem için, bedeli karşılığı bir diğer ticari hava taşıma işletmesi kullanımına veren ticari hava taşıma işletmesini,
 - m) **(Mülga: 25/06/2025-103408)**
 - n) SHT-CC: 22/11/2016 tarihinde yayımlanan Kabin Ekibi Talimatını,
 - o) SHT-FCL: 08/06/2017 tarihinde yayımlanan Uçak, Helikopter, Dikey Kalkışlı Hava Aracı ve Hava Gemisi Pilotu Lisanslandırma Talimatını,
 - ö) SHT-OPS: 01/10/2020 tarihinde yayımlanan Uçuş Operasyonlarına Yönelik Usul ve Esaslar Talimatı'nı,
 - p) SHY-6A: 16/11/2013 tarihli ve 28823 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ticari Hava Taşıma İşletmeleri Yönetmeliği'ni,
 - r) **(Ek: 25/06/2025-103408)** SHY-CA: 05/11/2022 tarihli ve 32004 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sürekli Uçuşa Elverişlilik Yönetmeliğini,
 - s) SHY-IPC: 29/01/2013 tarihli ve 28543 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Tarafından Verilecek İdari Para Cezaları Hakkında Yönetmelik'i,
 - ş) Şikago Sözleşmesi: 5/6/1945 tarihli ve 4749 sayılı Şikago'da 7 Aralık 1944 tarihinde Akit ve İmza Edilmiş Olan Milletlerarası Sivil Havacılık Anlaşması ile Sivil Havacılık Geçici Sözleşmesi ve Bunların Eklerinin Onanması Hakkında Kanun ile yürürlüğe girmiş sözleşmeyi,
 - t) Teknik ekip üyesi: Ticari hava taşımacılığı kapsamındaki helikopter acil durum tıbbi hizmet operasyonlarında, helikopter vinç operasyonlarında veya gece görüş görüntüleme sistemleri ile yapılan operasyonlarda, uçuş veya kabin ekibi üyeleri dışında, ilgili operasyonlar sırasında pilota yardımcı olmak maksadıyla işletici tarafından hava aracındaki veya yerdeki görevler için tayin edilen, özel uçuş ekipmanlarının kullanımı için gerekli ekip üyesini,
 - u) Uçuş ekibi üyesi: Bir uçuş görev süresi boyunca, hava aracının işletilmesi ile ilgili görevleri ifa eden pilot lisansına sahip ekip üyesini,
 - ü) UOD-2017/2: 28/03/2022 tarihinde yayımlanan Yabancı Uyruklu Kabin Ekibi Üyesi Görevlendirme Usul Ve Esasları konulu Genelgeyi,
 - v) UOD-2019/4: 4/12/2019 tarihinde yayımlanan Uçuş Operasyonlarına Yönelik İlave Uçuşa Elverişlilik Şartları Konulu Genelge'yi,
 - y) USOAP: Küresel Emniyet Gözetim Denetim Programı'nı,
 - z) Wet-lease; Hava aracının, kiraya verenin işletme ruhsatı kapsamında işletildiği kiralama operasyonunu,
 - aa) Yabancı işletme: Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatına üye Devletlerin sivil havacılık otoriteleri tarafından Şikago Sözleşmesi Ek 6'ya göre ruhsatlandırılan ve işletme ruhsatı geçerli olan ticari hava taşıma işletmelerini,
 - bb) Yerli işletme: SHY-6A'ya göre ruhsatlandırılan ve işletme ruhsatı geçerli olan ticari hava taşıma işletmelerini,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Esas ve Usuller

Kiralama

MADDE 5 - (1) Bu Talimatın ilgili Ek'lerinde belirtilen gereklilikleri sağlayan yerli ve yabancı işletmeler belirli bir süre için, ticari hava taşımacılığı kapsamında filolarında bulunan hava araçlarını birbirlerine Wet-Lease, Kısa Süreli Wet-Lease veya Dry-Lease olarak kiraya verebilirler.

(2) Wet lease ve kısa süreli Wet-Lease operasyonlarında kira müddeti boyunca yapılan uçuş faaliyetlerinin sürekli uçuşa elverişlilik, uçuş operasyon ve diğer idari sorumlulukları hava aracını kiraya veren işletmeye, ticari sorumluluk ise kiracıya aittir. Bu hususlar kira anlaşmasında açıkça ifade edilir.

(3) İki işletme arasında imzalanan anlaşma bu Talimatın 6 ncı maddesine göre yürürlüğe girer.

(4) Finansal kiralama yolu ile yurda ithal edilerek Türk Sivil Hava Aracı Siciline kayıtlı bulunan hava araçlarının bir diğer işletmeye kiralanabilmesi için finansal kiralama anlaşmalarında hava aracının maliki tarafından kiralamaya müsaade edildiğinin belirtilmiş olması gereklidir. Finansal kiralama anlaşmalarında bu hususa ilişkin bir ifade yer almıyor ise, hava aracının malikinden müsaade yazısı alınması gereklidir.

(5) Yerli işletmelerin kendi aralarında veya yerli işletmeler tarafından yabancı işletmelere yapılan kısa süreli wet lease veya wet lease kiralamalarda kira müddeti boyunca yapılan uçuş faaliyetleri sırasında 2920 sayılı Kanun ve 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile bu Kanun ve Kararnameye ilişkin yayımlanan mevzuat hükümlerinin uygulanmasından yerli işletmeler sorumludur.

(6) **(Değişik: 25/06/2025-103408)** Yerli işletmelerin yabancı işletmelere veya yerli işletmelerin yabancı işletmelerden yaptığı kısa süreli wet-lease veya wet-lease kiralama operasyonlarında yerli ve yabancı işletmeler, Ülkemiz kurum ve kuruluşları tarafından havacılık kapsamında yayımlanmış her türlü mevzuat, düzenleme, yasa, kısıtlama ve notamlara uymakla yükümlüdür.

Kiralama operasyonları

MADDE 6 - (1) İşletmelerin yapacakları kiralama operasyonları;

- a) İki yerli işletme arasında kısa süreli Wet-Lease; Genel Müdürlükten kiralama izni alınmaksızın bu Talimatın Ek-1'inde yer alan gerekliliklerin sağlanması kaydıyla gerçekleştirilir.
- b) Yerli işletmelerin yabancı işletmelere kısa süreli Wet-Lease kiralama operasyonları; Genel Müdürlükten kiralama izni alınmaksızın bu Talimatın Ek-2'sinde yer alan gerekliliklerin sağlanması kaydıyla gerçekleştirilir.
- c) Yerli işletmelerin yabancı işletmelerden kısa süreli Wet-Lease kiralama operasyonları; Genel Müdürlükten kiralama izni alınmaksızın bu Talimatın Ek-3'ünde yer alan gerekliliklerin sağlanması kaydıyla gerçekleştirilir.
- ç) İki yerli işletme arasında Wet-Lease kiralama operasyonu; Genel Müdürlükten kiralama izni alınmaksızın bu Talimatın Ek-4'ünde yer alan gerekliliklerin sağlanması kaydıyla gerçekleştirilir.
- d) Yerli işletmelerin yabancı işletmelere Wet-Lease kiralama operasyonları; Genel Müdürlüğe operasyon başlangıç tarihinden en az 15 gün önce bu Talimatın Ek-5'inde yer alan gereklilikleri karşılayacak şekilde, SHGM.UOD.51859319.FR.172 numaralı Taahhüt Formunun ilgili yönetici personel tarafından imzalanarak başvuru yapılması ve Genel Müdürlük tarafından uygun görülen süreyle onay alınması kaydıyla gerçekleştirilir. Kiralamanın uzatılması durumunda Genel Müdürlüğe operasyon bitiş tarihinden en az 10 gün önce yeniden başvuru yapılır.
- e) Yerli işletmelerin yabancı işletmelerden Wet-Lease kiralama operasyonları; Genel Müdürlüğe operasyon başlangıç tarihinden en az 15 gün önce bu Talimatın Ek-6'sında yer alan gereklilikleri karşılayacak şekilde başvuru yapılarak onay alınması kaydıyla

gerçekleştirilir. Genel Müdürlük tarafından bir defada en fazla 8 (sekiz) ay süre ile onay verilir. Kiralamanın uzatılması durumunda Genel Müdürlüğe operasyon bitiş tarihinden en az 10 gün önce yeniden başvuru yapılır.

- f) Yerli işletmelerin yabancı işletmelere Dry-Lease kiralama operasyonları; Genel Müdürlük ve yabancı sivil havacılık otoritesi arasında Şikago Sözleşmesi 83 Bis maddesi kapsamında imzalanan yetki devri anlaşması ile gerçekleştirilir. Bu tür anlaşmalara ilişkin detaylı açıklamalar bu Talimatın Ek-7'sinde yer almaktadır.
- g) Yerli işletmelerin yabancı işletmelerden Dry-Lease kiralama operasyonları; Genel Müdürlük ve yabancı sivil havacılık otoritesi arasında Şikago Sözleşmesi 83 Bis maddesi kapsamında imzalanan yetki devri anlaşması ile gerçekleştirilir. Bu tür anlaşmalara ilişkin detaylı açıklamalar bu Talimatın Ek-8'inde yer almaktadır.
- ğ) Yerli işletmelerin yabancı işletmelere Wet-Lease kiralama operasyonlarında yabancı işletmenin kabin ekibi üyelerinin görevlendirilebilmesine ilişkin gereklilikler, bu Talimatın 9 uncu ve 10 uncu maddeleri ile UOD-2017/2 sayılı Genelge ile belirlenmiştir.

Kiralama anlaşmalarının sona ermesi

MADDE 7 - (1) Yürürlüğe giren kiralama anlaşmaları;

- a) İmzalanan anlaşma süresinin dolması ve yenilenmemesi,
 - b) İmzalanan anlaşma süresinin dolmasından önce iki işletmenin karşılıklı olarak anlaşmayı feshetmesi veya taraflardan birinin anlaşma hükümleri gereğince anlaşmayı feshetmesi,
 - c) Yürürlükte bulunan mevzuat kapsamında Genel Müdürlük veya yabancı sivil havacılık otoritesi tarafından kiralama onayının ya da uçuş izninin iptal edilmesi,
 - ç) İşletmelerden herhangi birinin uçuşlarının durdurulması, işletmelerden birinin işletme ruhsatının askıya alınması veya işletme ruhsatının iptal edilmesi,
 - d) Yerli işletmeye hava aracını Wet-Lease kiraya veren yabancı işletmenin SAFA programı kapsamında kara listeye alınması,
 - e) Yerli işletme tarafından yabancı işletmeye Dry-Lease kiralama operasyonunda yabancı işletmenin SAFA programı kapsamında kara listeye alınması,
- hallerinden herhangi birinin gerçekleşmesi ile sona erer.

(2) Wet-Lease ve Dry-Lease kiralama operasyonlarının anlaşma tarihlerinden daha erken sona ermesi durumu yerli işletme tarafından ivedilikle yazılı olarak Genel Müdürlüğe bildirilir.

Kiralama operasyonlarında yolcuların haberdar edilmesi

MADDE 8 - (1) (Değişik: 25/06/2025-103408) Yerli işletmeler tarafından başka bir yerli işletmeden veya yabancı işletmeden Wet-Lease veya kısa süreli Wet-Lease olarak kiralanan hava araçları ile uçuş gerçekleştirilecek ise, yolcular hava aracına alınmadan önce fiili işletme hakkında bilgi verilmesi gereklidir. Bu konuda her türlü sorumluluk kiracıya aittir.

Kiralama anlaşmaları kapsamında kabin ekibi temel eğitim sertifikasının tanınması

MADDE 9 - (1) SHT-CC uyarınca, her bir kabin ekibi üyesinin, geçerli bir kabin ekibi temel eğitim sertifikasına sahip olması gereklidir.

(2) **(Değişik: 25/06/2025-103408)** Yerli işletme, bu Talimatın Ek-5'i kapsamına giren durumda görev alacak kiracı işletmeye mensup yabancı kabin ekibi üyeleri için sertifikalara/lisanslara esas olan aşağıdaki unsurların, Genel Müdürlük tarafından ilgili mevzuatlarca belirlenmiş asgari gerekliliklere eşdeğer olduğunu ispatlar:

- a) Kabin ekibi temel eğitimini düzenleyen her iki ülke sivil havacılık kurallarının karşılaştırılarak farklılıkların tespiti,

- b) Eğitimci yeterlilik standartları,
- c) Uygulamalı eğitim standartları,
- ç) Eğitimin veriliş yöntemi (sınıf içi eğitim, uzaktan eğitim, sanal sınıf eğitimi),
- d) Eğitim programı ve müfredatı,
- e) Ölçme ve değerlendirme kriteri,

(3) Kiracı işletmenin tabi olduğu Ülkenin Sivil Havacılık Otoritesince düzenlenmiş olan kabin ekibi sertifikalarının/lisanslarının geçerli olduğunu gösteren teyit mektubu Genel Müdürlüğe yapılacak başvuruda sunulur.

(4) Bu maddenin ikinci fıkrasındaki ispata kanıt teşkil edecek çalışma içerisinde, Emniyet Yönetim Sistemi kapsamında tehlike belirleme ve risk analizi çalışmalarını içeren emniyet risk değerlendirmesi yer alır. Bu değerlendirme; olası risklerin, ilişkili tehditlerin, kök-nedenlerin, sonuçların ve önleyici/iyileştirici kontrol ya da bariyerlerin belirlenmesi adımlarını ihtiva eden balık kılıcı, bowtie gibi bir risk analizi yöntemi ile yapılır.

(5) **(Değişik: 25/06/2025-103408)** Genel Müdürlük, emniyet risk değerlendirmesi kapsamında yapacağı değerlendirme sonucunda, kiracı işletme mensubu yabancı kabin ekibi üyesine ait lisansı/sertifikayı tanımadan/kabul etmeden önce, ilgili kabin ekibi üyelerinin tamamen ya da kısmen temel eğitim programına tabi olmasını ve/veya yerli işletme veya Genel Müdürlük tarafından yapılacak sınav(lar)dan başarılı olmasını isteyebilir.

Kiralama anlaşmaları kapsamında kabin ekibi üniforması düzenlemesi

MADDE 10 - (1) Kiralama anlaşmaları kapsamında, kiraya veren işletmenin üniformasının giyilmesi esastır. Ancak, SHT-OPS Ek-3 ORO.CC.210(d) gerekliliğine istisna teşkil etmek üzere, aşağıdaki şartların sağlanması durumunda, kabin ekiplerinin mensubu olduğu işletmeye bakılmaksızın her iki işletmenin üniforması kullanılabilir:

- a) Kiralama anlaşmasında, kabin ekibi üniforması konusunda açık bir hüküm bulunmalı, kabin ekibinin giyeceği üniforma açıkça tanımlanmalı ve tarafların karşılıklı mutabakatı sağlanmalıdır.
- b) Kiraya veren ve/veya kiracı işletmenin üniformasının kullanılması durumunda, emniyet ve hizmet standartlarının korunması sağlanmalı ve buna yönelik yapılacak tehlike belirleme ve risk analizi kapsamında ilave tedbirler belirlenerek uygulamaya konulmalıdır.
- c) Operasyonel sorumluluk kiraya veren işletmede kalmaya devam eder ve bu sorumluluk, üniforma seçimi nedeniyle değişiklik göstermez.

Denetleme

MADDE 11 - (1) Yerli işletmelerin yabancı işletmelere Wet- Lease kiralama operasyonlarında, operasyon süresine uygun olarak, yerli işletmenin Genel Müdürlük tarafından oluşturulan risk profiline bağlı olarak belirlenen denetim periyodu içerisinde, operasyon üssünde denetim gerçekleştirilir.

(2) Yerli işletmelerin yabancı işletmelerden Wet-Lease kiralama operasyonlarında, Wet-Lease kiralama operasyonunun onaylanmasını müteakip yabancı işletme, operasyon süresine uygun olarak gerek görülürse Genel Müdürlük tarafından denetlenir.

(3) Yerli işletmelerin yabancı işletmelere Dry-Lease kiralama operasyonlarında, Genel Müdürlük tarafından onay işlemlerinden önce yabancı işletmeye ana üssünde denetim

gerçekleştirilir ve Şikago Sözleşmesi 83 Bis kapsamında imzalanacak yetki devri anlaşmasına uygun olarak denetimler tekrarlanır.

(4) Yerli işletmelerin yabancı işletmelerden Dry-Lease kiralama operasyonlarında, Genel Müdürlük tarafından onay işlemlerinden önce, yabancı işletmeye ana üssünde kiralanacak hava aracına yönelik denetim gerçekleştirilir ve Şikago Sözleşmesi 83 Bis kapsamında imzalanacak yetki devri anlaşmasına uygun olarak denetimler tekrarlanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İdari Yaptırımlar ve Son Hükümler

İdari yaptırımlar

MADDE 12 - (1) (Değişik: 25/06/2025-103408) Bu Talimatta belirtilen kurallara uymayanların veya yapılacak denetleme sonucunda uygunsuzluk tespit edilen işletmelerin, uygunsuzlukları belirtilen sürelerde gidermedikleri durumda 2920 sayılı Kanunun 27 nci ve 30 uncu maddeleri gereği mevcut wet-lease veya dry-lease kiralama onayları iptal edilir.

(2) Bu Talimat kapsamında kiralama operasyonu yapan işletmelerin 2920 sayılı Kanunun 141 inci maddesinde düzenlenen hususlara aykırı iş veya işlem yapması halinde, cezai yaptırımların uygulanması için gerekli işlemler yapılır.

(3) Bu Talimat hükümlerine aykırı iş veya işlem yapanlara 2920 sayılı Kanunun 143 üncü maddesi ve SHY-İPC Yönetmeliğine göre idari para cezası yaptırımı uygulanır.

Geçiş süreci

MADDE 13 - (1) Bu Talimatın yayımlanmasından önce Genel Müdürlük tarafından onaylanan kiralama anlaşmaları kira müddetinin sonuna kadar geçerlidir.

(2) Bu Talimatın yürürlüğe girdiği tarihten önce Genel Müdürlüğe başvuru yapan işletmeler talep etmeleri halinde, ilgili başvurularına yürürlükten kaldırılan Talimat hükümlerine göre işlem yapılır.

(3) Bu Talimatın yürürlüğe girdiği tarihten önce kira sözleşmesi yapmış olanların kira müddetinin bitimini müteakip yenileme işlemleri bu Talimat hükümlerine göre yapılır.

(4) **(Mülga: 25/06/2025-103408)**

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

MADDE 14 - (1) 05/06/2013 tarihinde yürürlüğe giren Hava Aracı Kiralama Usul ve Esasları Talimatı yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 15 - (1) Bu Talimat yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 16 - (1) Bu Talimat hükümlerini Genel Müdür yürütür.

Ek 1 - İki Yerli İşletme Arasında Kısa Süreli Wet-Lease Kiralama Operasyonu

- 1) Bu tür kiralamaaların yapılabilmesi için, aşağıda belirtilen koşulların sağlanmış olması gereklidir. Bu koşulların sağlanması yerli işletmelerin sorumluluğundadır:
 - a) Her iki işletmeye ait işletme ruhsatının geçerli olması gereklidir.
 - b) Operasyon sırasında kullanılacak olan hava aracının uçuşa elverişli durumda olması gereklidir.
 - c) İşletmelerin kira müddeti boyunca yapılan uçuş faaliyetleri sırasında 2920 sayılı Kanun ve 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile bu Kanun ve Kararnameye ilişkin yayımlanan mevzuat hükümlerine uymaları zorunludur.
 - ç) Finansal kiralama yolu ile yurda ithal edilerek Türk Sivil Hava Aracı Siciline kayıtlı bulunan hava aracının bir diğer işletmeye kiralanabilmesi için finansal kiralama anlaşmalarında hava aracının maliki tarafından kiralamaya müsaade edildiğinin belirtilmiş olması gereklidir. Finansal kiralama anlaşmalarında bu hususa ilişkin bir ifade yer almıyor ise, hava aracının malikinden müsaade yazısı alınması gereklidir.
 - d) İki yerli işletme arasındaki kısa süreli Wet-Lease anlaşmasının; uçulacak parkurları, operasyon tarihlerini, kiralanacak hava aracını, sürekli uçuşa elverişlilik, uçuş operasyon ve sigorta sorumluluklarının iki işletme arasında hangi şekilde dağıldığını kapsamaması gereklidir.
 - e) **(Değişik: 25/06/2025-103408)** Türkiye AIP'si gereği, Genel Müdürlüğe önceden sunulacak olan geçerli sigorta poliçelerinin her iki işletmeyi kapsamaması ve anılan kiralama operasyonunda da geçerli olacağına dair açıklamanın sigorta poliçelerinde yer alması gereklidir.
 - f) **(Değişik: 25/06/2025-103408)** Kısa süreli Wet-Lease operasyonu süresince ilgili tüm belgelerin doğru, geçerli ve güncel olmasından; işletmelerin Genel Müdürlükten yetkilendirilen yetkili/yönetici personeli ve Sorumlu Müdürleri sorumludur.
- 2) İki yerli işletme arasında gerçekleştirilen kısa süreli Wet-Lease kiralama operasyonları;
 - a) Genel Müdürlükten onay alınmaksızın yürürlüğe girer. Başvuru sahibinin talebi üzerine, yabancı Ülkelere verilmek üzere, Genel Müdürlük tarafından İngilizce bir uygunluk yazısı hazırlanabilir.
 - b) Her iki işletme tarafından her takvim ayının 10'una kadar bir önceki takvim ayı içerisinde gerçekleştirilen bu kiralama operasyonları hakkında Ek-9'da yer alan tablo doldurularak Genel Müdürlüğe sunulmalı ve ayrıca uodops@shgm.gov.tr adresine e-posta olarak gönderilmelidir.

Ek 2 - Yerli İşletmelerin Yabancı İşletmelere Kısa Süreli Wet-Lease Kiralama Operasyonu

- 1) Bu tür kiralama ve işlemlerin yapılabilmesi için, aşağıda belirtilen koşulların sağlanması gereklidir. Bu koşulların sağlanması işletmelerin sorumluluğundadır:
 - a) Her iki işletmeye ait işletme ruhsatının geçerli olması ve yabancı işletmenin ICAO üyesi bir devletin sivil havacılık otoritesi tarafından ruhsatlandırılmış olması gereklidir.
 - b) Operasyon sırasında kullanılacak olan hava aracının operasyon boyunca uçuşa elverişli durumda olması gereklidir.
 - c) Finansal kiralama yolu ile yurda ithal edilerek Türk Sivil Hava Aracı Siciline kayıtlı bulunan hava aracının bir diğer işletmeye kiralanabilmesi için finansal kiralama anlaşmasında hava aracının maliki tarafından kiralamaya müsaade edildiğinin belirtilmiş olması gereklidir. Finansal kiralama anlaşmasında bu hususa ilişkin bir ifade yer almıyor ise, hava aracının malikinden müsaade yazısı alınması gereklidir.
 - ç) 2920 sayılı Kanun ve 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile bu Kanun ve Kararname kapsamında yayınlanmış olan sivil havacılık mevzuatı kapsamında yerli işletmenin sorumluluklarını eksiksiz olarak yerine getirmesi gereklidir.
 - d) İki işletme arasında kısa süreli Wet-Lease kiralama anlaşmasının uçulacak parkurları, operasyon tarihlerini, kiralanacak hava aracını, sürekli uçuşa elverişlilik, uçuş operasyon ve sigorta sorumluluklarının iki işletme arasında hangi şekilde dağıldığını kapsaması gereklidir.
 - e) **(Değişik: 25/06/2025-103408)** Her iki işletmeye ait sigorta poliçelerinin, yapılacak olan kısa süreli Wet-Lease operasyonu kapsamında imzalanmış kiralama anlaşmasında belirtilen sigorta sorumluluklarına uygun olarak düzenlenmiş olması ve anılan kiralama operasyonunda da geçerli olacağına dair açıklamaların sigorta poliçelerinde yer alması gereklidir.
 - f) Kısa süreli Wet-Lease operasyonu süresince ilgili tüm belgelerin doğru, geçerli ve güncel olmasından; işletmelerin ilgili personeli, temsil-gözetim şirketleri personeli, işletmelerin Sorumlu Müdürleri sorumludur.
- 2) Yerli işletmelerin yabancı işletmelere kısa süreli Wet-Lease kiralama operasyonları:
 - a) Genel Müdürlükten onay alınmaksızın yürürlüğe girer. Başvuru sahibinin talebi üzerine, yabancı Ülkelere verilmek üzere, Genel Müdürlük tarafından İngilizce bir uygunluk yazısı hazırlanabilir.
 - b) Yerli işletme tarafından her takvim ayının 10'una kadar bir önceki takvim ayı içerisinde gerçekleştirilen bu kiralama operasyonları hakkında Ek-9'da yer alan tablo doldurularak Genel Müdürlüğe sunulmalı ve ayrıca uodops@shgm.gov.tr adresine e-posta olarak gönderilmelidir.
 - c) **(Değişik: 25/06/2025-103408)** Bir yerli işletme tarafından aynı yabancı işletmeye kısa süreli Wet-Lease kiralama operasyonu yapılabilir. 72 saatten fazla yapılması durumunda bu kiralama Wet-Lease kiralama operasyonu olarak kabul edilerek, bu Talimatın 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde ve bu Talimatın Ek-5'inde belirlenen şartlara uygun olarak başvuru yapılarak Genel Müdürlükten onay alınması gerekir.

Ek 3 - Yerli İşletmelerin Yabancı İşletmelerden Kısa Süreli Wet Lease Kiralama Operasyonu

- 1) Bu tür kiralama ve işlemlerin yapılabilmesi için, aşağıda belirtilen koşulların sağlanması gereklidir. Bu koşulların sağlanması işletmelerin sorumluluğundadır:
 - a) Daha önceden izinlendirilmiş bir uçuş için yabancı işletmelerin filolarında bulunan hava araçları ile kısa süreli Wet-Lease kiralama yapılabilir.
 - b) Kiraya veren yabancı işletmenin, ICAO üyesi bir ülke tarafından ruhsatlandırılmış ve geçerli bir işletme ruhsatına sahip olması gereklidir.
 - c) Son 12 aylık SAFA bulgu ortalamasının 1,20'den az olması ve
 - (1) IATA IOSA belgesine veya
 - (2) EASA üyesi ülke tarafından verilmiş işletme ruhsatına sahip olması veya
 - (3) EASA TCO yetki belgesine sahip olması veya
 - (4) İşletmeyi ruhsatlandıran ülke otoritesinin efektif uygulama puanının % 70 ve üzerinde olması,gereklidir. Hava taksi işletmeleri için SAFA bulgu ortalaması gerekliliği ile (1), (2), (3) ve (4)'te listelenen şartlar aranmaz.
 - ç) Kiralanacak hava aracının Şikago Sözleşmesi Ek 16 1. Cilt standartlarını sağlayan gürültü sertifikasına sahip olması gereklidir.
 - d) Kiralanması planlanan hava aracının, FAR 22, 23, 25, 27, 29 veya EASA CS-22, 23, 25, 27, 29 sertifikasyon şartnameleri kapsamında sertifikalandırılmış ve Şikago Sözleşmesi Ek 8 gerekliliklerine göre geçerli ve standart uçuşa elverişlilik sertifikasına sahip olması gereklidir.
 - e) **(Değişik: 25/06/2025-103408)** İki işletme arasında kısa süreli Wet-Lease anlaşmasının; uçulacak parkurları, operasyon tarihlerini, kiralanacak hava aracını, sürekli uçuşa elverişlilik, uçuş operasyon ve sigorta sorumluluklarının iki işletme arasında hangi şekilde dağıldığını kapsaması gereklidir. Her iki işletmeye ait sigorta poliçelerinin yapılacak olan kısa süreli Wet-Lease operasyonu kapsamında imzalanmış kiralama anlaşmasında belirtilen sigorta sorumluluklarına uygun olarak düzenlenmiş olması ve anılan kiralama operasyonunda da geçerli olacağına dair açıklamaların sigorta poliçelerinde yer alması gereklidir.
 - f) Kısa süreli Wet-Lease operasyonu süresince ilgili tüm belgelerin doğru, geçerli ve güncel olmasından; işletmelerin ilgili personeli, temsil-gözetim şirketleri personeli, işletmelerin Sorumlu Müdürleri sorumludur.
- 2) Yerli işletmelerin yabancı işletmelerden kısa süreli Wet-Lease kiralama operasyonları;
 - a) Genel Müdürlükten onay alınmaksızın yürürlüğe girer. Başvuru sahibinin talebi üzerine, yabancı Ülkelere verilmek üzere, Genel Müdürlük tarafından İngilizce bir uygunluk yazısı hazırlanabilir.
 - b) Yerli işletme tarafından her takvim ayının 10'una kadar bir önceki takvim ayı içerisinde gerçekleştirilen bu kiralama operasyonları hakkında Ek-9'da yer alan tablo doldurularak Genel Müdürlüğe sunulmalı ve ayrıca uodops@shgm.gov.tr adresine e-posta olarak gönderilmelidir.
 - c) **(Değişik: 25/06/2025-103408)** Bir yerli işletme tarafından aynı yabancı işletmeye kısa süreli Wet-Lease kiralama operasyonu yapılabilir. 72 saatten fazla yapılması durumunda bu kiralama Wet-Lease kiralama operasyonu olarak kabul edilerek, bu Talimatın 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (e) maddesinde ve bu Talimatın Ek-

6'sında belirlenen yerli işletmelerin yabancı işletmelerden Wet-Lease kiralama şartlarına uygun olarak başvuru yapılarak Genel Müdürlükten onay alınması gerekir.

Ek 4 - İki Yerli İşletme Arasında Gerçekleştirilecek Wet-Lease Kiralama Operasyonu

- 1) Bu tür kiralama işlemlerinin yapılabilmesi için, aşağıda belirtilen koşulların sağlanması gereklidir. Bu koşulların sağlanması işletmelerin sorumluluğundadır:
 - a) Her iki işletmeye ait işletme ruhsatının geçerli olması gereklidir.
 - b) Operasyon sırasında kullanılacak olan hava aracının uçuşa elverişli durumda olması gereklidir.
 - c) Yerli işletmelerin kendi aralarında yapılan Wet-Lease kiralamasında kira müddeti boyunca yapılan uçuş faaliyetleri sırasında 2920 sayılı Kanun ve 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile bu Kanun ve Kararnameye ilişkin yayımlanan mevzuat hükümlerinin uygulanmasından işletmeler sorumludur.
 - ç) Finansal kiralama yolu ile yurda ithal edilerek Türk Sivil Hava Aracı Siciline kayıtlı bulunan hava aracının bir diğer işletmeye kiralanabilmesi için finansal kiralama anlaşmasında hava aracının maliki tarafından kiralamaya müsaade edildiğinin belirtilmiş olması gereklidir. Finansal kiralama anlaşmasında bu hususa ilişkin bir ifade yer almıyor ise, hava aracının malikinden müsaade yazısı alınması gereklidir.
 - d) İki yerli işletme arasında wet-lease anlaşmasının; operasyon üssünü, operasyon tarihlerini, kiralanacak hava aracını, sürekli uçuşa elverişlilik, uçuş operasyon ve sigorta sorumluluklarının iki işletme arasında hangi şekilde dağıldığını kapsaması gereklidir.
 - e) **(Değişik: 25/06/2025-103408)** Türkiye AIP'si gereği, Genel Müdürlüğe önceden sunulacak olan geçerli sigorta poliçelerinin her iki işletmeyi kapsamaması ve anılan kiralama operasyonunda da geçerli olacağına dair açıklamaların bu sigorta poliçelerinde yer alması gereklidir.
 - f) **(Değişik: 25/06/2025-103408)** Wet-Lease başvurularında işletmeler tarafından gönderilen tüm belgelerin doğru, geçerli ve güncel olmasından; işletmelerin Genel Müdürlükten yetkilendirilen yetkili/yönetici personeli ve Sorumlu Müdürleri sorumludur.
- 2) İki yerli işletme arasında Wet-Lease kiralama operasyonları;
 - a) Genel Müdürlükten onay alınmaksızın yürürlüğe girer. Başvuru sahibinin talebi üzerine, yabancı Ülkelere verilmek üzere, Genel Müdürlük tarafından İngilizce bir uygunluk yazısı hazırlanabilir.
 - b) Yerli işletme tarafından her takvim ayının 10'una kadar bir önceki takvim ayı içerisinde gerçekleştirilen bu kiralama operasyonları hakkında bu Talimatın Ek-9'unda yer alan tablo doldurularak Genel Müdürlüğe sunulmalı ve ayrıca uodops@shgm.gov.tr adresine e-posta olarak gönderilmelidir.

Ek 5 - Yerli İşletmelerin Yabancı İşletmelere Wet-Lease Kiralama Operasyonu

- 1) Bu tür kiralamaların yapılabilmesi için, aşağıda belirtilen koşulların sağlanması gereklidir. Bu koşulların sağlanması işletmelerin sorumluluğundadır.
 - a) Her iki işletmeye ait işletme ruhsatının geçerli olması ve yabancı işletmenin ICAO üyesi bir devletin sivil havacılık otoritesi tarafından ruhsatlandırılmış olması gereklidir.
 - b) Operasyon sırasında kullanılacak olan hava aracının uçuşa elverişli durumda olması gereklidir.
 - c) Finansal kiralama yolu ile yurda ithal edilerek Türk Sivil Hava Aracı Siciline kayıtlı bulunan hava aracının bir diğer işletmeye kiralanabilmesi için finansal kiralama anlaşmasında hava aracının maliki tarafından kiralamaya müsaade edildiğinin belirtilmiş olması gereklidir. Finansal kiralama anlaşmasında bu hususa ilişkin bir ifade yer almıyor ise, hava aracının malikinden müsaade yazısı alınması gereklidir.
 - ç) Yerli işletmeler tarafından yabancı işletmelere Wet-Lease kiralamalarında kira müddeti boyunca yapılan uçuş faaliyetleri sırasında 2920 sayılı Kanun ve 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile bu Kanun ve Kararnameye ilişkin yayımlanan mevzuat hükümlerinin uygulanmasından yerli işletmeler sorumludur. Bununla birlikte, ulusal gerekliliklerin karşılanması koşuluyla, yabancı işletme sivil havacılık otoritesi talebi doğrultusunda yabancı işletme sivil havacılık otoritesi mevzuatı da kullanılabilir.
 - d) İki işletme arasında Wet-Lease anlaşmasının operasyon üssünü, operasyon tarihlerini, kiralanacak hava aracını, sürekli uçuşa elverişlilik, uçuş operasyon ve sigorta sorumluluklarının iki işletme arasında hangi şekilde dağıldığını kapsamaması gereklidir.
 - e) **(Değişik: 25/06/2025-103408)** Her iki işletmeye ait sigorta poliçelerinin yapılacak olan Wet-Lease operasyonu kapsamında imzalanmış kiralama anlaşmasında belirtilen sigorta sorumluluklarına uygun olarak düzenlenmiş olması ve anılan kiralama operasyonunda da geçerli olacağına dair açıklamaların sigorta poliçelerinde yer alması gereklidir.
 - f) Operasyon üssüne ve uçuş yapılacak meydanlara ilişkin, görev yapacak ekip için tüm fiziksel koşullar ile eğitim gerekliliklerinin sağlanması gereklidir.
 - g) **(Değişik: 25/06/2025-103408)** Wet Lease kiralama süresi boyunca, her türlü sürekli uçuşa elverişlilik faaliyetlerinin SHY-CA'ya uygun gerçekleştirilmesi gereklidir.
 - ğ) Wet-Lease kiralama başvurularında işletmeler tarafından gönderilen tüm belgelerin doğru, geçerli ve güncel olmasından; işletmelerin ilgili personeli, temsil-gözetim şirketleri personeli, işletmelerin Sorumlu Müdürleri sorumludur.
- 2) Operasyon bitişi veya iptaline ilişkin bilgilendirme, zaman kaybedilmeden Genel Müdürlüğe yapılmalıdır.

Ek 6 - Yerli İşletmelerin Yabancı İşletmelerden Wet-Lease Kiralama Operasyonu

- 1) Bu tür kiralama işlemlerinin yapılabilmesi ve Genel Müdürlük tarafından onaylanabilmesi için, aşağıda belirtilen koşulların sağlanması gereklidir. Bu koşulların sağlanması işletmelerin sorumluluğundadır.
 - a) Yerli ve yabancı işletmeye ait işletme ruhsatlarının geçerli olması gereklidir.
 - b) Kiraya veren yabancı işletmenin, ICAO üyesi bir ülke tarafından ruhsatlandırılmış ve geçerli bir işletme ruhsatına sahip olması gereklidir.
 - c) Son 12 aylık SAFA bulgu ortalamasının 1,20'den az olması ve
 - (1) IATA IOSA belgesine veya
 - (2) EASA üyesi ülke tarafından verilmiş işletme ruhsatına sahip olması veya
 - (3) EASA TCO yetki belgesine sahip olması veya
 - (4) İşletmeyi ruhsatlandıran ülke otoritesinin efektif uygulama puanının % 70 ve üzerinde olmasıgereklidir. Hava taksi işletmeleri için SAFA bulgu ortalaması gerekliliği ile (1), (2), (3) ve (4)'te listelenen şartlar aranmaz.
 - ç) (Ek: **25/06/2025-103408**) Kiralanacak hava aracının, FAR 22, 23, 25, 27, 29 veya EASA CS-22, 23, 25, 27, 29 sertifikasyon şartnameleri kapsamında sertifikalandırılmış olması ve Şikago Sözleşmesi Ek 8 gerekliliklerine göre geçerli ve standart uçuşa elverişlilik sertifikasına sahip olması gereklidir.
 - d) Kiralanacak hava aracının Şikago Sözleşmesi Ek 16 1. Cilt standartlarını sağlayan gürültü sertifikasına sahip olması gereklidir.
 - e) (**25/06/2025-103408**) Kiralanacak hava aracının bakımları ve bakım yönetimi, tescil ülkesi otoritesi tarafından kabul edilen onaylı kuruluşlar tarafından yapılacaktır.
 - f) Yerli işletmelerin yabancı işletmelerden Wet-Lease operasyonları, Genel Müdürlük onay tarihinden itibaren en fazla 8 ayı kapsayacak şekilde onaylanır.
 - g) (**Değişik: 25/06/2025-103408**) Hava aracını kiraya veren yabancı işletmenin asgari 1 yıl işletme ruhsatı sahibi olması gereklidir. Asgari bir yıl işletme ruhsatı sahibi olunması gerekliliğini karşılayamayan işletmelere, yerli işletmenin talebi üzerine yabancı işletmenin ana üssünde Genel Müdürlük tarafından operasyon ve sürekli uçuşa elverişlilik konularında denetim gerçekleştirilerek, denetim sonucuna göre başvurunun uygunluğu değerlendirilir.
 - ğ) Yerli işletmeler, yabancı işletmelerin üçüncü bir taraftan Wet-Lease ile kiraladığı bir hava aracını kiralayamaz.
 - h) İşletmeler, filolarında bulunan hava aracı sayısının;
 - (1) 20 ve daha az olması durumunda, filosunda bulunan hava aracı sayısı kadar,
 - (2) (**Değişik: 25/06/2025-103408**) 20'den fazla olması durumunda, 21 adete veya filosunda bulunan hava aracı sayısının %50'sine kadar, hava aracını Wet-lease olarak kiralayabilir.
 - ı) Genel Müdürlük gerekliliklerine göre uçağı kiraya veren yabancı işletmenin emniyet, güvenlik ve kiralama anlaşmasındaki sorumluluklarının yerli işletme tarafından denetlenmesi ve denetleme raporunun Genel Müdürlüğe sunulması gereklidir. Bu kapsamda yapılan denetlemeler 12 ay geçerlidir.
 - i) Hava aracını kiraya veren yabancı işletme; işletme ruhsatında belirtilen tüm işlev ve sorumluluklarının devam etmesi kaydıyla, hava aracının işleticisi olarak kalacaktır. Hava aracını kiraya veren yabancı işletme;
 - (1) Hava aracının operasyonu,
 - (2) Uçuş ve kabin ekibinin eğitimi ve yeterliliği,

- (3) Operasyonel kontrol,
 - (4) Dispeç ve uçuşun takibi,
 - (5) Ekip üyelerinin uçuşlara planlanması,
 - (6) **(Değişik: 25/06/2025-103408)** Hava aracının bakımı ve bakım yönetimini kapsayan sürekli uçuşa elverişliliği ve benzeri tüm konularda sorumludur. Yerli işletme, sadece ticari sorumluluğu alır. Bu hükmün kiralama anlaşmasında açıkça belirtilmesi gereklidir.
- j) Şikago Sözleşmesi Ek 6 gereği, hava aracını kiraya veren yabancı işletmenin operasyonel prosedürlerinin, uygun olduğu durumlarda, aşağıdaki onayları ele aldığından yerli işletme tarafından emin olunur:
- (1) Asgari uçuş irtifalarını belirleme yöntemi;
 - (2) Havaalanı asgari operasyon limitlerini belirleme yöntemi;
 - (3) Uçuş süresi, uçuş görev süreleri ve dinlenme süreleri;
 - (4) ETOPS;
 - (5) Hava aracına özgü asgari teçhizat listesi (MEL);
 - (6) Performansa dayalı seyrüsefer operasyonları;
 - (7) RVSM operasyonları;
 - (8) Elektronik seyrüsefer veri yönetimi için prosedürler;
 - (9) Tehlikeli maddeleri taşınmasına yönelik eğitim;
 - (10) Sorumlu kaptan pilotun, alan, rota ve havaalanı yeterlilikleri; ve
 - (11) Uçuş simülasyonu eğitim cihazlarının kullanımı.
- k) Kiracının söz konusu hava aracını üçüncü şahıslara alt-kiralama yoluyla tahsis etmesine müsaade edilmez.
- l) İki işletme arasında Wet-Lease anlaşmasının; operasyon üssünü, operasyon tarihlerini, kiralanacak hava aracını, sürekli uçuşa elverişlilik, uçuş operasyon ve sigorta sorumluluklarının iki işletme arasında hangi şekilde dağıldığını kapsamaması gereklidir.
- m) Yerli işletmelerin yabancı işletmelerden Wet-Lease kiralama anlaşmasında, anlaşmanın Genel Müdürlük ve yabancı işletme sivil havacılık otoritesi tarafından onaylanması sonucu yürürlüğe gireceğini belirten hüküm bulunması gereklidir.
- n) Yabancı işletme sivil havacılık otoritesinden Genel Müdürlüğe hitaben imzalanan anlaşma kapsamında yapılacak olan tüm operasyon sorumluluğunun yabancı işletmede olacağı ve bu süre içerisinde yabancı işletmenin sürekli uçuşa elverişlilik ve operasyonel gözetiminin kendileri tarafından ICAO kurallarına uygun olarak yapılacağını gösteren yazının Genel Müdürlüğe sunulması gereklidir.
- o) **(Değişik: 25/06/2025-103408)** Her iki işletmeye ait sigorta poliçelerinin yapılacak olan Wet-Lease operasyonu kapsamında imzalanmış kiralama anlaşmasında belirtilen sigorta sorumluluklarına uygun olarak düzenlenmiş olması ve anılan kiralama operasyonunda da geçerli olacağına dair açıklamaların sigorta sertifikalarında yer alması gereklidir.
- ö) Yabancı işletme sivil havacılık otoritesi tarafından tanzim edilen tüm belgelerin İngilizce olması veya orijinal dilinde ise yeminli tercüme bürosu tarafından yapılmış Türkçe veya İngilizce çevirisinin ibrazı gereklidir.
- p) Wet lease operasyonlarında SAFA gerekliliğini karşılayamayan işletmeler için, yabancı işletmenin ana üssünde Genel Müdürlük tarafından operasyon ve/veya sürekli uçuşa elverişlilik konularında denetim gerçekleştirilerek, denetim sonucuna göre başvurunun uygunluğu değerlendirilir.

- 2) Operasyon bitişi veya iptaline ilişkin bilgilendirme, zaman kaybedilmeden Genel M¼d¼rl¼ęe yapılmalıdır.
- 3) 2920 sayılı T¼rk Sivil Havacılık Kanunu'nun 31'inci maddesine istinaden, yabancı bir işletmeden Wet-Lease olarak kiralanana koltuk kapasitesi 100 (y¼z) ve ¼zeri olan uçaklarla veya sadece y¼k taşımacılığı yapmak amacıyla d¼zenlenmiř uçaklarla aşağıdaki koşulların sağlanması kaydıyla, T¼rkiye Cumhuriyeti ¼lkesi içinde, Genel M¼d¼rl¼k tarafından ruhsatlandırılmış işletmeler tarafından iki nokta arasında ticari amaçla yolcu, posta ve y¼k taşımacılığı yapılabilir:
 - a) Kiralamanın ¼ncelikle yerli işletmelerden yapılması esastır. Aksi durumda; kiracı, ihtiyaç duyduğu hava aracının yerli işletme kaynaklarından temininin m¼mk¼n veya makul olmadığını g¼sterir kanıt, kayıt ve/veya raporları Genel M¼d¼rl¼ęe ibraz etmekle y¼k¼ml¼d¼r.
 - b) **(Değişik: 25/06/2025-103408)** Kiralama operasyonunda kullanılacak hava aracında g¼rev yapmak ¼zere, SHT-OPS Ek-3 ORO.CC.100 gereği belirlenmiş asgari sayıdaki kabin ekibi ¼yelerinin çoğunluğunun ve kabin amirinin T¼rkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması gereklidir. 5901 sayılı Kanunun 28 nci maddesi kapsamında Mavi Kart sahibi kişilerde, T.C. vatandaşı olma şartı aranmaz.

Ek 7 - Yerli İşletmelerin Yabancı İşletmelere Dry-Lease Kiralama Operasyonu

- 1) Yerli işletmeler bu Ek'te yer alan koşulların sağlanması ve Genel Müdürlükten ön onay alınması sonucu ICAO üyesi bir devletin sivil havacılık otoritesi tarafından ruhsatlandırılmış yabancı bir işletmeye ticari hava taşımacılığında kullanılmak üzere mülkiyetinde bulunan bir hava aracını Dry-Lease olarak kiralanmasına yönelik anlaşma imzalayabilir. Operasyon başlama tarihinden asgari 90 gün önce Genel Müdürlüğe bilgi verilmelidir.
- 2) **(Değişik: 25/06/2025-103408)** Yerli işletmelerin yabancı işletmelere Dry-Lease hava aracı kiraya verme anlaşması, ICAO Doc. 10059'a uygun olarak Şikago Sözleşmesi 12, 30, 31 ve 32 (a) maddelerinde belirtilen tescil ülkesi olma yetki ve sorumluluklarının tamamının veya bir kısmının Genel Müdürlük tarafından yabancı sivil havacılık otoritesine devredilebilmesine yönelik imzalanan Şikago Sözleşmesi 83 Bis yetki devri anlaşması ile yürürlüğe girer. Genel Müdürlük, yetki devri yapılacak yabancı sivil havacılık otoritesinin, anlaşma süresince devredilecek düzenleyici sorumlulukları yerine getirebilecek bir sivil havacılık emniyet gözetim sistemine sahip olduğunun teyidi için bir değerlendirme yapar.

İlk değerlendirmede aşağıda listelenen hususlar incelenir:

- a) Aşağıdakileri içeren son ICAO USOAP denetim bulguları:
 - 1) Devletin mevzuat ve düzenlemelerinin, Şikago Sözleşmesi ve Eklerine uyumluluğu,
 - 2) Anlaşmayı etkileyebilecek devlet emniyet politikası,
 - 3) Yetki devrine bağlı ICAO Eklerine uyumda herhangi bir eksiklik veya anlaşmayı etkileyebilecek ICAO'ya sunulan herhangi bir farklılık,
 - 4) Sivil havacılık otoritesinin anlaşma kapsamındaki düzenleyici gerekliliklere uyma kabiliyeti,
 - 5) Sivil havacılık otoritesinin personel lisanslama, uçuşa elverişlilik ve uçuş operasyonları konularındaki deneyimi ve kaynakları,
 - 6) Sivil havacılık otoritesinin hava kurallarını uygulama kabiliyeti,
- b) Sivil havacılık otoritesinin tesis ve kaynaklarının yeterliliği.

Bu kapsamda, yetki devri yapılacak yabancı sivil havacılık otoritesinin Devleti için aşağıdaki tabloya göre risk değerlendirmesi yapılır:

No	Gereklilik	Kriter	Kriter Puanı	Risk Puanı
1	Devletin mevzuat ve düzenlemelerinin, Şikago Sözleşmesi ve Eklerine uyumluluğu	Genel Etkin Uyum Seviyesi (%)	Değer	Değer
2	Anlaşmayı etkileyebilecek devlet emniyet politikası	Yok	70	
		Var	49	

3	Yetki devrine bağı ICAO Eklerine uyumda herhangi bir eksiklik veya anlaşmayı etkileyebilecek ICAO'ya sunulan herhangi bir farklılık	EFOD sayısı 4 veya daha az	70	
		EFOD sayısı 5-8 arası	60	
		EFOD sayısı 9 veya daha fazla	49	
4	Sivil havacılık otoritesinin anlaşma kapsamındaki düzenleyici gerekliliklere uyma kabiliyeti	Anlaşma yapılan ülke sayısı 9 veya daha fazla	70	
		Anlaşma yapılan ülke sayısı 5-8 arası	60	
		Anlaşma yapılan ülke sayısı 4 veya daha az	49	
5	Sivil havacılık otoritesinin personel lisanslama konusundaki deneyimi ve kaynakları	PEL Alanındaki Etkin Uyum Seviyesi (%)	Değer	Değer
6	Sivil havacılık otoritesinin uçuşa elverişlilik konusundaki deneyimi ve kaynakları	AIR Alanındaki Etkin Uyum Seviyesi (%)	Değer	Değer
7	Sivil havacılık otoritesinin uçuş operasyonları konusundaki deneyimi ve kaynakları	OPS Alanındaki Etkin Uyum Seviyesi (%)	Değer	Değer
8	Sivil havacılık otoritesinin hava kurallarını uygulama kabiliyeti	LEG Alanındaki Etkin Uyum Seviyesi (%)	Değer	Değer
9	Sivil havacılık otoritesinin tesis ve kaynaklarının yeterliliği.	ORG Alanındaki Etkin Uyum Seviyesi (%)	Değer	Değer
1. Risk puanı toplamı (9x70), 630 veya daha fazla ise gözetim sorumluluğu devredilebilir. 2. Risk puanı toplamı (630-9x50), 630 (dahil değil)-450 (dahil) aralığında ise gözetim sorumluluğunun devredilebilmesi için yabancı devletin SAFA bulgu ortalamasının 1,2 veya daha az olması aranır. 3. Risk puanı toplamı 450'den az ise etkin uyum seviyesi %50'nin altında kalan alanda gözetim sorumluluğu devredilemez. İstisnai olarak, risk puanına bakılmaksızın, bu Talimatın Ek 7 (5)(a) gerekliliğinin sağlanamaması durumunda, PEL alanı kiralama anlaşması kapsamına alınmaz. 4. Yukarıdaki kriterlerle uyumlu olunmaması durumunda kiralama anlaşması yapılamaz. 5. Yukarıdaki tabloda yer alan;				

- a) Genel Etkin Uyum Seviyesi: Üye ülkenin, ICAO'nun Küresel Emniyet Gözetim Denetim Programı (USOAP) kapsamında yapılan denetimi sonucunda bulgu açılmamış protokol soru sayısının, toplam protokol soru sayısına yüzdesel oranını,
 - b) EFOD: Farklılıkların Elektronik Bildirimini,
 - c) PEL: ICAO'nun havacılık personelinin lisanslandırılması konusundaki mevzuat ve uygulamaların bütünü,
 - ç) AIR: ICAO'nun hava araçlarının uçuşa elverişliliği ile ilgili mevzuat ve uygulamaların bütünü,
 - d) OPS: ICAO'nun hava taşıma işletmelerinin, uçuş operasyonlarını düzenleyen mevzuat ve uygulamaların bütünü,
 - e) LEG: ICAO'nun sivil havacılık faaliyetlerini düzenleyen ulusal ve uluslararası mevzuat altyapısının bütünü,
- ifade eder.

- 3) **(Ek: 25/06/2025-103408)** İlk değerlendirmenin olumlu tamamlanmasını müteakip, aşağıda listelenen konuların nasıl yürütüleceği anlaşma kapsamında detaylı olarak değerlendirilir:
- a) Yabancı devletin Şikago Sözleşmesi 83 bis Maddesi ile ilgili yayınlanmış gereklilikleri ve prosedürlerin yeterliliği,
 - b) Şikago Sözleşmesi Ek-6 ve Ek-8'in çıktığı alanlarla ilgili Tescil Devleti ve İşletici Devleti sorumlulukları, görevleri ve işlevleri, (örneğin teknik kayıt, asgari teçhizat listesi (MEL), özel operasyon onayları, modifikasyon ve majör tamir onayları, olay raporlaması ve bakım kuruluşlarının onayı, sürekli uçuşa elverişlilik yönetimi faaliyetleri, uçuşa elverişlilik sertifikalarının validasyonu, telsiz ruhsatının validasyonu)
 - c) Tescil Devleti ile İşletici Devleti arasında bildirim ve veri transferi için kabul edilebilir düzenlemeler üzerinde mutabakat,
 - ç) Yetki devri alanlarında irtibat noktalarının belirlenmesi ve irtibat kurulabilecek kişiler,
 - d) Anlaşma süresince etkin teknik irtibatın sağlanabilirliği,
 - e) Şikago Sözleşmesi 83 bis yetki devri anlaşması kapsamında yönetilen bir işletmenin filosunun büyüklüğüne ilişkin bir sınırlama veya bir işletme içindeki herhangi bir emniyet endişesini ele almak için risk yönetiminin kontrolünü sağlamak amacıyla yönelik koşullar ve sınırlamalar,
 - f) Anlaşmanın gözden geçirilmesini ve amaca uygun olacak şekilde değiştirilmesini sağlamak için Tescil Devleti ile İşletici Devleti arasında düzenli olarak tutanak altına alınan toplantılar düzenlenmesi,
 - g) İlgili emniyet bilgilerine erişim için bir prosedür oluşturması.
- 4) Yerli ve yabancı işletmeye ait işletme ruhsatının geçerli olması ve yabancı işletmenin ICAO üyesi bir devletin sivil havacılık otoritesi tarafından ruhsatlandırılmış olması gereklidir.
- 5) **(Değişik: 25/06/2025-103408)** Yerli ve yabancı işletme arasında yapılacak anlaşma içerisinde, bu Talimatın Ek-7(3)'ündeki maddelere ilaveten aşağıdaki hususlar açık bir şekilde belirtilir:
- a) Kiralanacak olan hava aracının anlaşma müddeti boyunca operasyon ve sürekli uçuşa elverişlilik sorumluluğunun yabancı işletmeye ait olacağı,

- b) Kiralanması planlanan hava aracının bakımının, Genel Müdürlük tarafından kabul edilen onaylı bir bakım kuruluşu tarafından yapılacağı,
 - c) Kira müddeti boyunca yapılan uçuş faaliyetleri sırasında meydana gelebilecek olan kaza ve olaylar ile uçuşa elverişliliği etkileyen olaylar hakkında yerli ve yabancı işletme tarafından Genel Müdürlüğe 48 saat içinde bilgi verileceği ve daha sonra ayrıntılı teknik raporun sunulacağı,
 - ç) ICAO'ya bildirim sorumluluğunun iki taraftan hangisinde olacağı,
 - d) Şikago Sözleşmesi 83 Bis yetki devri anlaşmasının veya anlaşma özetinin İngilizce onaylı gerçek kopyasının, anlaşma kapsamında yer alan her bir hava aracında taşınacağı.
- 6) **(Değişik: 25/06/2025-103408)** Şikago Sözleşmesi'nin 33 üncü maddesi gereği, yetki devri anlaşması kapsamındaki hava aracında görevlendirilecek uçuş ve kabin ekiplerinin lisans ve sertifikaları, aşağıdaki koşulların sağlanması durumunda Genel Müdürlük tarafından tanınabilir:
- a) Yabancı lisanslı uçuş ekibinin, ICAO Küresel Emniyet Gözetim Denetim Programı - USOAP kapsamında yapılan denetimler sonucunda ortaya çıkan Genel Etkin Uyum Seviyesinin veya "Personel Lisanslandırma ve Eğitim-PEL" başlığında Etkin Uyum Seviyesinin yurt dışı otoritesince tanzim edildiği tarih itibarıyla, 70'in üzerinde olan bir ICAO üyesi ülke tarafından düzenlenen lisansa sahip olması gerekmektedir.
 - b) Yabancı kabin ekibinin;
 - 1) Kabin ekibi üyelerinin ilgili görevi yerine getirebilecek yetkinlikte olduğunu gösteren Otorite veya hava taşıma işletmesi tarafından tanzim edilmiş lisans/sertifikaya,
 - 2) Kabin ekibi üyelerinin kendilerine yüklenen emniyet görevlerini ve sorumluluklarını yerine getirmelerini engelleyebilecek, inkapasiteye neden olabilecek fiziksel veya zihinsel herhangi bir hastalıktan muzdarip olmadıklarını kanıtlayan sağlık sertifikası/raporuna sahip olması gerekmektedir.
- 7) Şikago Sözleşmesi 83 Bis yetki devri anlaşması imzalanmasından önce, Genel Müdürlük tarafından yabancı işletmeye kiralanacak hava aracı tipine yönelik olarak uçuş operasyon ve sürekli uçuşa elverişlilik konularında yeterlilik denetimi gerçekleştirilir. Yapılan denetimde yabancı işletmenin yeterli bulunması durumunda yetki devri anlaşması, ilk yürürlüğe giriş tarihinden itibaren en fazla 12 ay olacak şekilde imzalanır.
- 8) Şikago Sözleşmesi 83 Bis yetki devri anlaşmasının imzalanmasını müteakip, hava aracı tescil işareti değiştirilmeden, yerli işletmenin işletme ruhsatından geçici olarak çıkarılır.
- 9) (4)(ç) gereği bildirim sorumluluğunun Ülkemizde olması durumunda, söz konusu bildirim, ICAO'ya anlaşmanın imzalanmasını müteakip en geç 1 ay içerisinde yapılır.
- 10) Yetki devri anlaşmasının imzalanmasını müteakip yabancı işletme sivil havacılık otoritesi ile anlaşmada belirtilen sürelerde kiralanacak hava aracına yönelik değerlendirme toplantıları yapılır ve yabancı işletme ve hava aracı denetlenir.
- 11) Yetki devri anlaşması bitiş tarihinden önce iki ülke sivil havacılık otoritesi arasında karşılıklı görüşme veya yazışma ile anlaşma, azami 12 aylık süre göz önüne alınarak uzatılabilir.

- 12) Şikago Sözleşmesi 83 Bis yetki devri anlaşmasının veya anlaşma özetinin İngilizce onaylı gerçek kopyası, anlaşma kapsamında yer alan her bir hava aracında taşınır.
- 13) **(Ek: 25/06/2025-103408)** Şikago Sözleşmesi'nin 33 üncü maddesi gereği, yetki devri anlaşması yapılacak hava aracı işleticisinin yayınladığı uçuşa elverişlilik sertifikalarının ve hava araçlarına ait radyo lisanslarının tanınması, aşağıdaki koşulların sağlanması durumunda Genel Müdürlük tarafından kabul edilebilir:
- a) Yabancı devletin, ICAO USOAP kapsamında yapılan denetimler sonucunda ortaya çıkan AIR alanındaki etkin uyum seviyesi %70 ve üzerinde olmalıdır.
 - b) AIR alanındaki etkin uyum seviyesi %50-%70 (dahil değil) aralığında olan yabancı devletlerdeki işletmelerin son 12 aylık dönemdeki SAFA bulgu ortalamasının 1,2 veya daha az olması aranır.
 - c) Etkin uyum seviyesi %50'den daha düşük ve SAFA bulgu ortalaması 1,2'den daha yüksek ise, yabancı işletme ve/veya sürekli uçuşa elverişlilikten sorumlu kuruluş, kapasite, kabiliyet ve yeterlilikleri açısından Genel Müdürlük tarafından denetlenerek değerlendirilir.

Ek 8 - Yerli İşletmelerin Yabancı İşletmelerden Dry-Lease Kiralama Operasyonu

- 1) Yerli işletmeler bu Ek'te yer alan koşulların sağlanması ve Genel Müdürlükten ön onay alınması sonucu ICAO üyesi bir Devletin sivil havacılık otoritesi tarafından ruhsatlandırılmış yabancı bir işletmenin filosunda bulunan bir hava aracını ticari hava taşımacılığında kullanmak üzere Dry-Lease olarak kiralamaya yönelik anlaşma imzalayabilir. Operasyon başlama tarihinden asgari 90 gün önce Genel Müdürlüğe ön onay için başvuru yapılmalıdır.
- 2) Yerli işletmelerin yabancı işletmelerden Dry-Lease hava aracı kiralama anlaşması, ICAO Doc. 10059'a uygun olarak Şikago Sözleşmesi 12, 30, 31 ve 32 (a) maddelerinde belirtilen tescil ülkesi olma yetki ve sorumluluklarının tamamının veya bir kısmının yabancı sivil havacılık otoritesi tarafından Genel Müdürlüğe devredilebilmesine yönelik imzalanan Şikago Sözleşmesi 83 Bis yetki devri anlaşması ile yürürlüğe girer.
- 3) Yerli ve yabancı işletmeye ait işletme ruhsatının geçerli olması ve yabancı işletmenin ICAO üyesi bir devletin sivil havacılık otoritesi tarafından ruhsatlandırılmış olması gereklidir.
- 4) **(Değişik: 25/06/2025-103408)** Kiralanması planlanan hava aracının, FAR 22, 23, 25, 27, 29 veya EASA CS-22, 23, 25, 27, 29 sertifikasyon şartnameleri kapsamında sertifikalandırılmış ve Şikago Sözleşmesi Ek 8 gerekliliklerine göre geçerli ve standart uçuşa elverişlilik sertifikasına sahip olması gereklidir.
- 5) Kiralanması planlanan hava aracının, SHT OPS Ek-4 CAT.IDE ve UOD-2019/4 sayılı Genelge gerekliliklerini karşılaması gereklidir.
- 6) Kiralanacak hava aracının Şikago Sözleşmesi Ek 16 1.Cilt standartlarını sağlayan gürültü sertifikasına sahip olması gereklidir.
- 7) Şikago Sözleşmesi 83 Bis yetki devri anlaşmasının imzalanmasından önce Genel Müdürlük tarafından hava aracını kiralayacak olan yerli işletmeye kiralanan hava aracı tipine yönelik uçuş operasyon ve sürekli uçuşa elverişlilik konularında denetim yapılır.
- 8) Yerli işletmelerin Dry-Lease kiralama operasyonlarında kira müddeti boyunca yapılan uçuş faaliyetleri sırasında 2920 sayılı Kanun ve 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile bu Kanun ve Kararnameye ilişkin yayımlanan mevzuat hükümlerinin uygulanmasında sorumluluk sözleşmenin ilgili maddesine muhatap taraf işletme veya işletmelerdedir.
- 9) Şikago Sözleşmesi 83 Bis yetki devri anlaşması imzalanmasından önce, Genel Müdürlük tarafından yabancı işletme ana üssünde kiralanan hava aracına yönelik denetim gerçekleştirilir. Yapılan denetimde kiralanan hava aracının yeterli bulunması durumunda yetki devri anlaşması, ilk yürürlüğe giriş tarihinden itibaren birbirini takip eden 12 takvim ayı içerisinde en fazla 7 ay olacak şekilde imzalanır.
- 10) Yetki devri anlaşmasında veya başka bir belgede, ICAO'ya bildirim sorumluluğunun iki taraftan hangisinde olduğu belirtilir. Bildirim sorumluluğunun Ülkemizde olması durumunda, söz konusu bildirim, ICAO'ya anlaşmanın imzalanmasını müteakip en geç 1 ay içerisinde yapılır.

- 11) Şikago Sözleşmesi 83 Bis yetki devri anlaşmasının imzalanmasını müteakip, hava aracı tescil işareti değiştirilmeden hava aracı yabancı işletmenin, işletme ruhsatından çıkarılarak yerli işletmenin işletme ruhsatına eklenir.
- 12) Yetki devri anlaşması imzalanmasını müteakip yabancı işletme sivil havacılık otoritesi ile anlaşmada belirtilen sürelerde kiralanan hava aracına yönelik değerlendirme toplantıları yapılır.
- 13) Yetki devri anlaşmaları bitiş tarihinden önce iki ülke sivil havacılık otoritesi arasında karşılıklı görüşme veya yazışma ile anlaşma, bu Ek'in 9 uncu maddesindeki süre göz önüne alınarak uzatılır.
- 14) 2920 sayılı Kanunun 31'inci maddesine istinaden, yabancı bir işletmeden Dry-Lease olarak kiralanan ve koltuk kapasitesi 100 (yüz) ve üzeri olan uçaklarla veya sadece yük taşımacılığı yapmak amacıyla düzenlenmiş uçaklarla, Türkiye Cumhuriyeti içinde, Genel Müdürlük tarafından ruhsatlandırılmış işletmeler tarafından iki nokta arasında ticari amaçla yolcu, posta ve yük taşımacılığı yapılabilir. Kiralamanın öncelikle yerli işletmelerden yapılması esastır. Aksi durumda; kiracı, ihtiyaç duyduğu hava araçlarının yerli işletme kaynaklarından temininin mümkün veya makul olmadığını gösterir kanıt, kayıt ve/veya raporları Genel Müdürlüğe ibraz etmekle yükümlüdür.
- 15) SHT-OPS Ek-4 CAT.GEN.MPA.180(a)(23) gereği, Şikago Sözleşmesi 83 Bis yetki devri anlaşmasının veya anlaşma özetinin İngilizce onaylı gerçek kopyası, anlaşma kapsamında yer alan her bir hava aracında taşınır.

(Değişik: 25/06/2025-103408) Ek 9 - Wet-Lease ve Kısa Süreli Wet-Lease Bilgilendirme Formu

Dönem:	...				Kiralama	
Kiraya Veren (**)	Kiracı (**)	Ülke	Tescil İşareti*	Operasyon Üssü	Başlangıç Tarihi	Bitiş Tarihi

Yedek hava araçları için tescil işaretinin başına “” işareti eklenmelidir.

** İşletme ruhsat numarası (AOC) ile birlikte yazınız.